

KIJIJI CHETU

Saifu D. Kiango

USULI

Tamthiliya ya Kijiji Chetu ilichapishwa mwaka wa 1975. Tamthiliya hii iliandikwa katika miaka ya mwanzoni ya 1970. Jambo hili ni muhimu sana kulizingatia kwani mambo yaliyotokea katika kipindi hiki yanasaidia sana katika kuielewa vema tamthiliya hii.

Kijiji Chetu imeandikwa kufuatia kuzaliwa kwa Azimio la Arusha 1967. Azimio hili pamoja na miongozo mingine iliyotolewa wakati huo ili kusaidia katika utekelezaji wake ndio chimbuko la tamthiliya hii.

Kufuatilia kuzaliwa kwa Azimio la Arusha, hotuba kadha wa kadha zilitolewa na viongozi ili kulifanya lieleweke na kukubalika miongoni mwa umma wa Tanzania. Maandamano yalitayarishwa ili kuliunga mkono, na wananchi wali-tembea masafa kwa masafa kuonyesha kwao kukubaliana nalo.

Maandamano na matembezi yaliyofanyika yalidhihirisha jambo moja muhimu, kwamba wananchi walilichukulia Azimio la Arusha kama mkombozi wao katika kuleta mabadiliko katika mfumo wa uzalishaji mali. Azimio liliwahakikishia wananchi heshima, haki na usawa. Ndiyo kusema kuwa wananchi walilitazamia na kulitegemea kuwaletea mapinduzi katika mfumo mzima wa kiuchumi.

Kutokana na matumaini na mategemeo waliyokuwa nayo wananchi kuhusiana na Azimio hilo wanasanaa walijitokeza wakalitungia mashairi, nyimbo, riwaya na hata tamthiliya. Wasanii walionyesha matumaini ya jamii kufuatia kuzaliwa kwa Azimio la Arusha. Watu walikuwa na matumaini makubwa. Wakafikia hata kiasi cha kuonyesha kana kwamba kutangazwa kwa Azimio la Arusha tayari kumekwisha sababisha kujengwa kwa jamii ambayo Tanzania ilikuwa inakusudia kuijenga. Kazi za sanaa za wakati ule zikawa zinaimba nyimbo za mapinduzi - nyimbo za lelemama. Zikalisifu na kulirembea Azimio hadi kurembeka.

Fasihi ya wakati huo ikawa ni fasihi ya kuliimbia Azimio la Arusha nyimbo za lelemama. Suala hili linajitokeza waziwazi katika Kijiji Chetu.

MUHUTASARI

Vitendo vya Kijiji Chetu vinafanyika kijijini. Sehemu ya kwanza inaanza kwa kuonyesha ya kwamba wanakijiji wako katika shughuli za mchakamchaka, lakini Kizito bado yuko kitandani; na sehemu hii inaanza kwa kumdokezea msomaji ya kwamba Kizito ni mvivu, tabia ambayo inamsikitisha na kumwumiza Bi Kizito, mkewe, kwani inamfanya Kizito awe anatajwatajwa mara nyingi. Jambo hili, kwa Bi Kizito, linakuwa adhabu ambayo hakustahili kuipata.

Kizito hafanyi kazi, na badala yake analala, kutembea na kupika majungu. Bi Kizito ndiye anayemfanyia kazi zote; na peke yake ndiye anayekwenda kulima shambani.

Matokeo ya Bi Kizito kwenda peke yake shambani ni kupata hisa ndogo ikilinganishwa na nyumba nyingine ambazo mke na mume wanakwenda pamoja shamba. Kwa vile hawa wanalima sehemu kubwa hata hisa yao nayo pia inakuwa kubwa.

Katika majibizano kati ya mke na mume Bi Kizito anamlazimisha mumewe kwamba leo lazima atakwenda shamba, lakini mume anadinda. Ni katika wakati huu ambapo Riziki, rafiki yake Kizito, anaingia. Riziki anampa Kizito habari ya kuwa atafanyiwa mkutano na kuwa kamati ya kijiji imependekeza afukuzwe kijijini. Katika kujadiliwa Kizito hatakuwa peke yake, kwani kuna wengine watatu au wanne ambao kosa lao kubwa ni wizi na majungu. Kosa kubwa linalomkabili Kizito ni uvivu, lakini vilevile anakabiliwa na kosa la majungu na ulevi.

Kizito anatoa shutuma ya kwamba wanakijiji wanadaganywa kila siku, kuna mambo yanayofanyika ambayo si ya kijamaa, na kwamba viongozi wanawataka wanakijiji waishi kama watoto. Aidha analalamika kwamba mwenyekiti hashiriki kazi za shamba kwa kuwa eti yeye yu mwenyekiti.

Sehemu ya Kwanza inakwisha kwa uamuzi wa Bi Kizito. Bi Kizito ameamua ya kwamba hatamfuata Kizito atakapofukuzwa kutoka kijijini.

Sehemu ya Pili ni maendeleo ya mambo ambayo yameanza kugusiwa katika Sehemu ya Kwanza. Katika Sehemu ya Kwanza Riziki amemwambia Kizito kwamba anafanyiwa mkutano. Sehemu ya Pili basi inayaonyesha majadiliano hayo.

Riziki anaanza kwa kuufahamisha mkutano madhumuni ya kukutanika kwao. Wamekutanika kujadili suala la kuwafukuza wanakijiji wavivu. Suala hili linaletwa mbele ya mkutano baada ya Kamati Kuu ya Kijiji kushindwa kufikia uamuzi wa pamoja.

Kabla ya majadiliano kuanza mkutano unayumbishwa kwa mambo madogomadogo, kama vile tatizo la namna ya kuanza majadiliano, uchaguzi wa mwenyekiti wa mkutano, kutaja ama kutokutaja jina la mtu katika majadiliano.

Majadiliano yanapoanza kunatolewa hoja za kuwafukuza kina Kizito. Watu wengine wanawafananisha na wezi na kuona kwamba watu kama hao hawana nafasi katika kijiji; na hivyo basi hawana budi kufukuzwa. Katika majadiliano haya kuna zuka matatizo. Watu ambao wanafikiriwa kufukuzwa hawaishi peke yao, bali wana wake na watoto. Je, uamuzi wa kuwafukuza kijijini utawahusu wao peke yao, au hata pamoja na familia zao? Pia kunazuka tatizo la wanakijiji ambao wanakaa Dar es Salaam. Hawa hawaishi kijijini, na wala hawashiriki katika kazi zake. Wanapeleka fedha; na hawaonekani mpaka wakati wa kugawana mapato. Wao wanaununua uanakijiji. Watu wengine wanawaona hawa kuwa wanyonyaji na kufikiri ya kuwa ndio hasa wanaostahili kufukuzwa, na wala sio kina Kizito.

Kimsingi ni kwamba wanakijiji wamegawanyika kimawazo kati ya wale wanaotaka kina Kizito wafukuzwe kijijini na wale ambao hawakubaliani na wazo hilo. Wanapopiga kura pande zote mbili zinafungana; na Riziki, mwenyekiti wa kikao hiki anaeleza kuwa atayapeleka mapendekezo ya kikundi chake pamoja na kura zao kwenye kikao cha kamati ambako mjadala na uamuzi utatolewa kwa kuyaheshimu mawazo ya vikundi mbalimbali pamoja na kura zao.

Sehemu ya Pili inakwisha kwa baadhi ya watu kumshawishi Bi Kizito kwamba aachane na Kizito; asimfuate bali aendeleo kuishi kijijini. Kwa upande wa Bi Kizito inaelekea amekamatwa kwenye njia panda kwani upande mmoja kuna mume na upande mwingine kuna ujamaa.

Sehemu ya Tatu inahusu maongezi yanamjumuisha Pinduo, mmoja kati ya watu waliopendekezwa kufukuzwa kutoka kijijini. Pinduo anaeleza kwa nini yeye amependekezwa kufukuzwa. Baadhi ya viongozi wanaelewa kuwa amefumbua macho. Hivyo basi anakuwa tishio kwa ubinafsi wao. Yeye anawaambia ukweli, ambapo wao hawapendi kueleza ukweli wenyewe.

Sehemu hii inaieleka tamthiliya hatua moja mbele kwa mawazo ya mtu 4 ambaye anasema, "Basi sasa tutawakabili

wanaotupotosha kwa vitendo," pamoja na watu wengine kuamua kusoma Mwongozo na Azimio la Arusha ili wayaelewe vizuri maazimio hayo. Hata hivyo majadiliano ya kimsingi yanayofanyika katika Sehemu hii yamekwisha fanyika katika sehemu nyingine. Matokeo yake ni kwamba Sehemu hii, kwa kiasi kikubwa inakuwa kama marudio na haipeleki tamthiliya mbele sana. Kwa kiasi fulani inaidumaza tamthiliya.

Sehemu ya 'Nne' inaanza kwa kuonyesha uzito wa kutete-reka kwa mahusiano kati ya Kizito na mke wake. Bi Kizito amepika chakula, lakini hataki kumpa mumewe. Anakula peke yake. Anamnyima Kizito chakula kwa sababu hakukifanyia kazi, na jana ndiyo ilikuwa siku yake ya mwisho katika kijiji. Bi Kizito anamwambia mumewe kwamba waliachana toka Kizito alipofukuzwa kutoka kijijini. Lakini Kizito anamwona kuwa yu mke wake bado, na hivyo anamwamuru kama mume ambaye ana mamlaka juu ya mke wake.

Kizito anamtaka mke wake waondoke wote, lakini Bi Kizito hayuko tayari kufanya hivyo kwani maisha yake sasa ni ya kijamaa.

Yale mambo yasiyo ya kijamaa yaliyoko kwenye kijiji hiki ambayo yamegusiwa huko nyuma yanaanza kujitokeza. Kizito anamsaili Mwenyekiti kama yeye kweli ni mjamaa kwani ana kuku na duka ambavyo vinamletea "utajiri juu ya utajiri;" na Mwalimu Mkuu anawatumia watoto wa shule kumlimia shamba lake. Ni wazi, basi, kuwa kuna watu ambao wananeemeka chini ya kivuli cha ujamaa.

Katika Kizito kudai chakula kunatokea ugomvi kati ya mke wa mume, na majirani wanakuja kuamua. Kizito anaona kwamba ujamaa huu umewapa wanawake vichwa vikubwa. Ana mawazo ya kwamba amenyang'anywa mke, nyumba na kila kitu.

Sehemu ya Tano, kwa kiasi kikubwa, ni maongezi ya kina mama ambayo yanawadhihirisha wao kama wanawake wanapokuwa peke yao. Kwa kiasi fulani maongezi haya yanaweza kufananishwa na maongezi ya wanawake yanayotokea katika Wakati Ukuta (wakati wanapooonea na Mama wakijifanya hawana habari kuwa Tatu hayuko nyumbani).

Sehemu hii inaanza kwa kusifia jinsi ambavyo mtama wa shamba la kijiji ulivyostawi na kuusifu ushirika. Ujamaa unafananishwa na Nyerere.

Wanawake wanazungumza juu ya ugomvi wa Kizito na mke wake, kwamba wanataka kuachana, na kuwa Kizito amekataa kuondoka bila ya mkewe.

Maongezi haya ya wanawake yanaonyesha mkondo mpya katika uhusiano kati ya Kizito na mke wake. Bi Kizito ameihama nyumba, na anaishi kwa Mwanamke 1. Jambo hili linadhihirisha nia ya Bi Kizito ya kuachana na mume wake. Aidha linaonyesha kubadilika kwa tabia ya Bi Kizito.

Inaonyeshwa kuwa Bi Kizito atayamudu maisha kwa vile kazi zote alikuwa akizifanya mwenyewe; hata hivyo kunaonyeshwa wasiwasi kuhusu jinsi jamii itakavyomtazama akiwa peke yake kwani mfumo wa kijamii haujabadilika bado.

Katika kujadili uamuzi uliochukuliwa dhidi ya kina Kizito kuna wanawake wenye mawazo kwamba Pinduo ameonewa.

Tatizo la kuachana kwa Bi Kizito na mumewe linajadiliwa tena; na kuna hoja ya kuwa Kizito na Bi Kizito hawakuachana, bali wameachishwa na ujamaa.

Kama vile Sehemu ya Pili Sehemu ya Sita pia ni mkutano, ila wakati huu kumeongezeka Mwenyekiti wa Kijiji, makamu wake, pamoja na viongozi wengine. Sehemu inaanza kwa maa-mkizi ya nyimbo za kisiasa zenye kuonyesha imani ya watu katika ujamaa, na kwa Nyerere. Nyimbo na maamkizi vina-onyesha ile hali ya wakati ambao tamthiliya hii iliandikwa.

Kiti alichokalia Mwenyekiti kinateguka. Watu wengine wanasikitika na wengine wanamcheka. Tukio hili, hata hivyo linaonyesha uhusiano uliopo kati ya Mwenyekiti na wanakijiji.

Pamoja na samahani anazozitoa Riziki kwa Mwenyekiti kutokana na tukio la kuteguka kwa kiti na kuahidi kwamba uchunguzi utafanywa, Riziki pia anaeleza madhumuni ya mkutano huu. Mwenyekiti pamoja na Makamu wake wamefika kuelezea suala la kufukuzwa kwa kina Kizito, kwani tokea uamuzi huo ufanyike kumekuwepo na manung'uniko ambayo yamemfikia Mwenyekiti.

Katika maelezo yake Mwenyekiti anatumia lugha ya kijeuri na kusingizia kwamba kuna watu ambao wanakinyemelea kiti alichokikalia, na kudai kwamba kuna watu ambao wamekwisha mpikia majungu mengi. Anasisitiza ya kuwa kilicho-amuliwa kimeamuliwa; hawawezi kurudi nyuma. Anasisitiza ya kwamba ili wafanikiwe kujenga ujamaa hawana budi kuwa shupavu, la sivyo watashindwa kutimiza yale waliyoyapitisha.

Mwenyekiti anasema kuwa Pinduo na Kizito waondoke, ama watubu mbele ya watu wote na kuahidi kuwa watakuwa wanakijiji wema na wenye juhudi ya kazi.

Sehemu hii, kama vile Sehemu ya Pili, pia ina mtafaruku wa mawazo. Kuna wanaosema kwamba haki haikutendeka na kwamba uamuzi wa kufukuzwa umechukuliwa dhidi ya wachache walio wadogo tu, hali kuna wakubwa wanaokiletea kijiji balaa, lakini hawaonekani. Wanakijiji wanapitisha maazimio, lakini maazimio hayo hayatekelezwi. Wamekubaliana kuwa wasioishi kijijini sio wanakijiji, lakini viongozi wanakubali hongo na kuwapokea.

Katika majadiliano yanayotokea kuhusu kufukuzwa kwa Kizito inatokea hoja ya kwamba uamuzi huo umewatenganisha mke na mume; na kwamba watu wanauangalia zaidi upande wa siasa, na kuyasahau maisha ya kawaida ya kila siku; lakini Bi Kizito mwenyewe anasema kuwa amekataa kumfuata Kizito kwa sababu maisha yake yapo kijijini. Bi Kizito ameamua kuishi maisha ya kijamaa, na yuko tayari "kupoteza chochote awe mume au maisha" yake kwa ajili ya ujamaa.

Kizito anataka aelezwe kwa nini amenyang'anywa mke, na kudokezea hali ya unyonyaji ya Mwenyekiti.

Mwenyekiti anakasirika wakati Pinduo anapoelezea hila zake za unyonyaji, na kumtishia Pinduo kama asipoondoka leo ataitiwa polisi, na "msako mkubwa utafuata wa usafisha uchafu wote," yaani watu wanaounga mkono maneno ya Pinduo.

Mwenyekiti anapoona kuwa ameumbuliwa anatishia kumtia mgambo, lakini mgambo hayuko tayari kutii amri yake. Mwenyekiti anampiga vibao Pinduo, lakini naye anapotaka kujitetea watu wanawatenganisha. Mgambo naye anaanzisha baraza kuhusu Mwenyekiti na Pinduo, lakini Mwenyekiti anadharau na kuondoka.

Pinduo anaeleza kwamba anayo imani kwa ujamaa, na anauliza kama unaoendeshwa na Mwenyekiti na wenzake kweli ni ujamaa.

Inatokea hoja kwamba Pinduo anawanyonya wanakijiji wengine kama vile wafanyavyo Mwenyekiti na Kizito; na hivyo basi wote hawana budi waondoke.

Katika vurumai ya kuwaondoa watu hao inayotokea, Bi Kizito anatokea na kuwasihi wamwondoe Kizito polepole bila ya kumpiga.

Tamthiliya inamalizika katika hali ya kuonyesha kwamba uamuzi alioufanya Bi Kizito ni mzito, na kuonyesha hali ya wasiwasi. Lakini hata hivyo amechagua, na iliyo-baki ni kuanza maisha toka hapa (baada ya Kizito kuondolewa kijijini).

Ujenzi wa Jamii Mpya

Kijiji Chetu ni mojawapo ya tamthiliya zenye kuhusu dhamira ya ujenzi wa jamii mpya. Hii ndiyo dhamira kuu ya tamthiliya hii, na dhamira zote nyingine zimeandikwa kuizungukia dhamira hii.

Dhamira hii inatokana na azma ya Tanzania ya kujenga jamii ya kijamaa, kama inavyoelezwa katika Azimio la Arusha. Tamthiliya nyingine zenye kuhusiana na suala hili ni kama vile Bwana Mkubwa, Mwanzo wa Tufani, Harakati za Ukombozi na Lina Ubani.

Mkabala wa Kijiji Chetu kuhusiana na ujenzi wa jamii mpya ni tofauti na ule wa Harakati za Ukombozi na Lina Ubani. Harakati za Ukombozi inausaili uwezo wa vijana na chama kinachotawala katika kuwaletea wananchi matunda ya Ujamaa. Tamthiliya hii inausaili mfumo mzima wa uongozi. Lina Ubani nayo inamtaka kiongozi atoke juu aje chini. Kwa maneno mengine inataka mabadiliko katika uongozi. Tamthiliya hizi zinajadili kwamba hakuna mabadiliko ya kimsingi yanayoweza kufanyika ya katika mfumo wa uchumi bila ya mabadiliko katika mfumo wa uongozi.

Ingawa Kijiji Chetu inaonyesha kuondolewa kwa uongozi, lakini kimsingi haiko katika mkondo wa kusaili mfumo wa uongozi, bali viongozi mmojammoja, na haijadili kuleta mabadiliko katika mfumo mzima wa uongozi.

Tofauti na uongozi unaoonyeshwa katika Harakati za Ukombozi na Lina Ubani ambao ni uongozi wa kitaifa, uongozi wa Kijiji Chetu ni uongozi wa kijijini:

Katika Kijiji Chetu watu wameanzisha na kuhamia kijijini ili kubadilisha maisha yao pamoja na kuleta maendeleo. Katika utendaji wao wa kazi wanaongozwa na Azimio la Arusha. Wanamiliki njia kuu za uzalishaji mali kwa pamoja, wana shamba la ushirika la kijiji, uongozi wa pamoja, n.k. Kwa ufupi wanafanya kazi ili walete maendeleo yenye kuleta usawa kwa jamii yote. Lakini jitihada zao za kujenga jamii yenye haki na usawa, isiyo na unyonyaji, zinakumbana na matatizo kama vile ya uongozi, uvivu, n.k.

Uongozi

Uongozi una nafasi kubwa sana katika kuwahamasisha wananchi kufanya kazi kwa bidii kwa minajili ya kuleta

1
maendeleo; lakini vilevile uongozi unaweza kuwakatisha tamaa wananchi katika juhudi zao za kila siku za kuleta Maendeleo. Uongozi hauna budi kuzitambua nguvu za wananchi, kuzikusanya pamoja na kuwahamasisha kuzitumia nguvu zao katika kusukuma mbele gurudumu la maendeleo.

Uongozi wa Kijiji Chetu, ukiwakilishwa na Mwenyekiti, unalegalega na hauelekei kuwa ni uongozi madhubuti ambao unaweza kusaidia katika kulisukuma mbele gurudumu la maendeleo. Uongozi huu una matatizo.

Viongozi hawafuati maadili ya Azimio la Arusha na maazimio ya kijiji. Badala yake wanatumia wadhifa waliopewa kujilimbikizia mali na kutafuta utajiri wa harakaharaka:

PINDUO:... Kama kusema kuwa Bwana Mwenyekiti amefuga kuku wengi kinyume cha maazimio ya kijiji ni uwongo basi ndugu wanakijiji mnaweza kuniadhibu. ... Lakini heri ya uvivu wangu kuliko miiko inayofanywa na Mwenyekiti... Duka lake linalouzwa na mke wake hupata vitu kutoka wapi? Kwa nini alisimamisha uchunguzi wa vitu vilivyo-potea mwaka jana... (uk. 38-39).

Mwenyekiti ana mradi wa kuku, pamoja na duka ambalo vitu vyake vinapatikana kutoka kijijini. Ndiyo kusema kwamba Mwenyekiti anatumia mali ya kijiji kwa ajili ya kujiendeleza yeye binafsi pamoja na familia yake. Haya ni matumizi mabaya ya mali ya kijiji na pia ni unyonyaji.

Ingawa kuna makubaliano ya kutokuwakubali wanakijiji wanaoishi mjini, lakini uongozi hauafuati makubaliano hayo. Badala yake viongozi wanazidi kuwakubali wanakijiji hawa ambao hawaishi na wala hawafanyi kazi kijijini, bali wanaishi mjini ambako wanafanya kazi. Wanakijiji hawa wa mjini wana tuma hela kijijini na wao wenyewe hawaonekani ila siku ya kugawana mapato, na wakati ambapo kijijini kuna wageni. Hawa wanakifanya kijiji kama benki na kuwafanya wanakijiji wengine (wale wanaoishi kijijini) kama wafanyakazi wao.

Pamoja na kuwepo kwa makubaliano ya kutokuwa na wanakijiji wanaoishi mjini, lakini viongozi hawalifuati azimio hilo badala yake wanazidi kuendelea kuwakubali wanakijiji wa aina hiyo. Viongozi wanachukua rushwa ili kuwakubalia wanakijiji watu hao wanaoishi mjini.

Viongozi wanatumia vibaya madaraka yao. Wanatumia madaraka yao kuwatia ndani watu hata bila ya sababu ya kimsingi

PINDUO: Tulikuwa tumeketi kwenye baa yetu
tukinywa na kufurahi wakati mkuu fulani
alipofika na rafiki yake na kuagiza pombe.
Kama wote tunavyofahamu, magilasi
tunayatoa kwa wakati maalum tu. Lakini
mwenzetu siku hiyo akakataa kupiga
tarumbeta, akadai apewe gilasi. Kwa
utani tu kijana mmoja alimjibu kuwa
gilasi lake liko nyumbani kwake.
Bwana akaja juu, "Umenidharau na
kunivunjia heshima... oh umenitukana."
Ikawa vurumai moja kwa moja. Akamwita
askari na kijana akawekwa ndani...(uk.20)

RIZIKI: Ndugu naona mmeanza fujo zisizo na
maana...

SAUTI: Riziki, tunakufahamu njia zake na
zako ni moja.

MWENYEKITI: Shenzi kabisa wewe!
Huna adabu hata moja,
(Anamwita mgambo aliyekuwa karibu naye).
We mgambo njoo. Mweke mchafu huyu ndani...
(uk. 41).

Inaonekana wazi jinsi ambavyo viongozi hawa hawafuati haki,
ni waonevu na wanatumia vibaya madaraka yao wanayopewa na
umma. Badala ya kuyatumia madaraka hayo kwa kuhamasisha
wananchi kuleta maendeleo, viongozi hao wanayatumia madaraka
hayo kuwatesa na kuwakandamiza wanakijiji. Viongozi hawa
wanawatisha, kuwapiga na kuwatia ndani watu ambao hawaku-
baliani nao kimawazo, na wale wanaowaona kuwa ni tishio kwao.

Aidha viongozi hawapendi kukosolewa na kuambiwa ukweli.
Hawapendi kusikia mawazo ya watu wengine, ila tu kama mawazo
hayo yanalandana na matakwa na upendeleo wao. Jambo hili
linajidhihirisha wazi katika kitendo cha Mwenyekiti kuyasifu
mawazo yanayofanana na yake, na kuyakashifu yale ambayo
hayakubaliani na vile anavyofikiri yeye.

Matatizo ya uongozi yamejadiliwa vilevile katika Harakati
za Ukombozi ambamo kwamo waandishi wamejadili masuala ya
viongozi kufanya dhidi ya Azimio la Arusha, hujuma, na upendeleo.
Katika tamthiliya hii viongozi wana miradi yao mikubwamikubwa
na wanapanga njama za kulihujumu Azimio la Arusha. Mzee
hakosei anaposema kwamba kwanza viongozi hawa waliweka vikao
kuliunda Azimio, na hivi sasa wanaunda vikao kulihujumu. Aidha
viongozi hawa wanapendeleana kwa kusaidiana kupeleka ndugu zao

wakasome ng'ambo, na kupeleka ng'ambo bidhaa zao kwa kutumia majina ya mashirika ya umma.

Kwa ufupi ni kwamba vitendo vya viongozi wa Harakati za Ukombozi na wa Kijiji Chetu havisaidii katika kujenga jamii yenye haki na usawa. Badala yake vinazidi kuleta tofauti katika jamii.

Uvivu

Juhudi na ari katika kazi vinasaidia katika uongezekaji wa tija ambapo matokeo ya uvivu ni tija pungufu; na hivyo basi watu wanagawana bidhaa chache.

Kijiji kina wanakijiji ambao hawataki kufanya kazi na badala yake wanalala, wanalewa na kufanya mambo mengine ambayo hayasaidii katika kuleta maendeleo ya kijijini. Lakini watu hawahawa wanataka kulipwa kwa kazi ambayo hawakuifanya - wanataka kutendewa haki bila ya wao kutimiza wajibu. Mfano mzuri ni Kizito ambaye hafanyi kazi, lakini anatégemea kute-ndewa haki katika mgao wa mazao. Uvivu wake unasababisha nyumba yake kupata chakula kichache kuliko nyumba nyingine kwa sababu Bi Kizito peke yake ndiye anayefanya kazi katika shamba la Ushirika la Kijiji, ambapo nyumba nyingine mke na mume wanafanya kazi. Matokeo yake ni kuwa nyumba nyingine wanapata hisa mbili ambapo nyumba ya Kizito inapata hisa moja tu. Lakini hisa ya mtu mmoja inatumiwa na watu wawili. Hivyo basi matokeo ya uvivu wa Kizito ni chakula pungufu nyumbani.

Matokeo ya uvivu wa Kizito ni kuitishwa kwa mkutano wa kumjadili na kupendekezwa kufukuzwa kutoka kijijini. Lakini uamuzi huu unakuwa na matokeo mapana zaidi. Kufukuzwa kwa Kizito ambako kunatokana na uvivu wake kunasababisha kuvunjika kwa ndoa yake, kwani Kizito anaondolewa kwa nguvu kijijini, na Bi Kizito hataki kufuatana na mumewe.

Ujamaa na Ndoa

Kizito na mkewe wanaishi katika kijiji cha ujamaa. Kizito hataki kufanya kazi, na matokeo yake ni kufukuzwa kutoka kijijini.

Bibi Kizito, kwa upande mwingine ameshawishika na maisha ya kijijini kiasi kwamba yuko tayari kujitoa mhanga, na hata kumpoteza mume. Hivyo basi Bi Kizito hayuko tayari kufuatana na mumewe. Yeye maisha yake yako kijijini. Bi Kizito anaona kwamba uamuzi wa kumfukuza Kizito ndio uliwa-achanisha:

BI KIZITO: Watakuondoa. Tutakuondoa kwa nguvu!

KIZITO: Na wewe?

BI KIZITO: Na mimi ndiyo!

KIZITO: Ukiwa kama nani?

BI KIZITO: Mwanakijiji wa kimapinduzi.

KIZITO: Hivyo tu basi?

BI KIZITO: Na Mtanzania Mzalendo!

KIZITO: Na siyo kama mke wangu

BI KIZITO: Tuliachana toka uamuzi ulipopitishwa wa kukufukuza. (uk. 22-23).

Hivyo ni dhahiri kwamba uamuzi wa kumfukuza Kizito umesababisha kuvunjika kwa ndoa yao. Kizito na mke wake wameachishwa.

MWANAMKE 2: Kufukuzwa kwa Kizito pamoja na kukataa kwa mkewe kumfuata ina maana wamekwisha achana.

MWANAMKE 2: Hawakuachana bali wameachishwa.

MWANAMKE 3: Na nani?

MWANAMKE 1: Na ujamaa. (Wengine wanastuka). (uk. 31)

Neno alilosema Mwanamke 1 ni zito, nalo linaleta zogo, lakini kuna haja ya kuliangalia kwa makini badala ya kutumia hisia kama vile wanavyofanya wanawake wengine dhidi ya Mwanamke 1.

Katika maisha ya kijijini Bi Kizito ameweza kujikimu kimaisha na kuona kwamba anaweza kuishi bila ya jamala ya mwanamume. Mabadiliko ya mfumo wa uzalishaji mali ndiyo yanayosababisha uwezekano huu. Mfumo huu wa kiuchumi ambao unasababisha ujenzi wa jamii ya haki na usawa isiyo na unyonyaji ndio unaomwezesha Bi Kizito kuweza kujitegemea. Hivyo basi mfumo huu wa uchumi unamzaa mwanamke mpya; mwanamke ambaye anaweza kujikimu kimaisha na kuupigania uhuru wake. Ni katika hali kama hii ambapo inaweza kuonekana kwamba ujamaa umesababisha kuvunjika kwa ndoa ya Kizito na Kurwa; kwani hivi sasa Kurwa anajiona anaweza kuishi bila ya kumtegemea Kizito tofauti na mfumo ambao unamfanya mwanamke daima kuwa katika mbawa za mwanamume.

Picha ya Mwanamke

Picha ya mwanamke ni suala ambalo linajadiliwa sana katika Fasihi ya Kiswahili. Suala hili limejadiliwa na linaendelea kujadiliwa katika tanzu mbalimbali za fasihi - Tanzania na kuvuka mipaka ya Tanzania. Imetolewa picha ya mwanamke kuwa kiumbe dhalili aliye chini ya mwanamume ambaye wajibu wake ni kumtumikia mwanamume. Mwanamke huyu hakuangaliwa katika halij ya kuwa sawa na mwanamume; na yeye wakati wote ni mtu wa kunyanyaswa.

Picha hii ya mwanamke, hata hivyo, imekuwa ikibadilika kadiri ambavyo siku zinaendelea. Hivi sasa imeanza kutolewa picha tofauti ya mwanamke. Riwaya ya Pepo ya Mabwege ya H. Mwakymbe inatupa mwanamke ambaye anapigania haki zake na uhuru. Tamthiliya ya Tone la Mwisho ya E. Mbogo inatupa mwanamke ambaye ni mmojawapo wa viongozi wa jeshi la msituni linalopigania uhuru; na tamthiliya ya A. Mazrui iitwayo Kilio cha Haki inatupa mhusika mwanamke ambaye ni kiongozi wa wafanyakazi, anatetea haki zao na kupambana na taasubi za kiume. Wanawake wote hawa kila mmoja ni jasiri kwa upande wake.

Tamthiliya ya Kijiji Chetu nayo pia imetupa picha ya mwanamke. Mwandishi ametupa picha mbili tofauti za mwanamke. Upande mmoja kuna picha ya jadi ya mwanamke, na upande wa pili kuna mwanamke aliye matokeo ya mfumo mpya wa uzalishaji mali wa kijamaa.

Kwa upande wa picha ya jadi ya mwanamke kumetolewa picha ya mwanamke kama kiumbe dhalili aliye chini ya mwanamume ambaye hana budi, kumtumikia mumewe, na kumfuata kwa lolote lile asemalo. Ni kutokana na haya ndiyo maana Kizito anagombana na mkewe anapodai chakula. Kizito anaona kwamba ana haki ya kufanyiwa kazi na mkewe. Suala hili linalandana na wadhifa wa kijadi wa mwanamke. Mwanamke amekuwa akifanya kazi zaidi ya mwanamume, kwani amekuwa akilihudumia shamba, pamoja na kufanya kazi nyingine za nyumbani.

Kizito anapofukuzwa kijijini hataki kuondoka bila ya mke wake. Kwa vile Kurwa ni mkewe hana budi kumfuata popote pale aendapo, kama vile alivyomfuata kutoka mjini alipohamia kijijini. Kizito anamtarajia mke wake amfuata bila ya majadiliano. Ana haki ya kudai kwenda na mkewe. Mwenye mawazo ya namna hiyo si yeye tu; bali jamii nzima. Mahari ambayo mwanamume amelipa wakati wa kuo ya yanamfunga mke kwa mumewe. Wakati Kizito anapodai afuatane na mkewe jambo hili nalo pia liko kichwani mwake. Hivyo basi mahari ambayo mwanamume ameyalipa yanamfunga mwanamke minyororo na kumkoshesha uhuru.

Mfumo mpya wa uchumi ambao unafuatwa kijijini nao pia unakuwa na athari zake katika mfumo wa kijamii. Mfumo huu wa kiuchumi unaelekea katika kumkomboa mwanamke. Bi Kizito anamwona mwanamke kuwa huru:

BI KIZITO: Mimi nipo huru kama mwanamke yeyote yule.

SAUTI: Kuna kikomo cha uhuru kwa mwanamke aliyeolewa.

BI KIZITO: Mawazo ya kizamani hayo... (uk. 38).

Lakini Kizito anadai kwamba mfumo huu umewaathiri vibaya wanawake:

MZEE 1: Kizito mwanangu kitu gani, hasira...

KIZITO: Kitu gani! Mmewapa wanawake vichwa vikubwa watudharau, watutukane, yote hayo ndiyo mliyoyataka kwenye ujamaa wenu. Mtu hana mamlaka juu ya mke wake tena... (uk. 25).

Mabadiliko ya mfumo wa uzalishaji mali ambao vilevile huathiri mfumo wa kijamii yanaleta mahusiano mapya kati ya mwanamke na mwanamume, na kumjenga mwanamke mpya. Bi Kizito wa hivi sasa si yule Bi Kizito wa mjini. Ni Bi Kizito mpya ambaye anapigania uhuru wake. Ni mwanamke mpya ambaye anatambua kwamba anaweza kuwa huru kutokana na minyororo ya mwanamume na akaweza kujikimu kimaisha. Kwa vile kijijini kuna kila kitu mwanamke hatashindwa kuishi peke yake:

MWANAMKE 1: Unadhani ataweza kukaa na kuishi peke yake?

MWANAMKE 2: Katika kijiji kama hiki hakuna shida. Utashindwaje kuishi!

MWANAMKE 3: Kwanza kulima alikuwa analima yeye. Kila kazi alikuwa akizifanya yeye. Leo Kizito kufukuzwa kuna tofauti gani? (uk. 28-29).

Hakuna tofauti kwa upande wa kujikimu kimaisha. Bi Kizito atalima atavuna na maisha yatamwendea vizuri. Hatakuwa na tatizo lolote. Lakini, hata hivyo, mawazo ya namna hii yanachukulia ya kwamba mabadiliko katika mfumo wa kijamii yamekwisha fanyika kwa kiasi kikubwa; lakini mfumo wa kijamii bado haujabadilika:

MWANAMKE 2: ... Lakini Bi Kizito na mmewe walikuwa hawaishi vizuri toka waje hapa.

MWANAMKE 3: Toka Kizito ameanza uvivu wake.

MWANAMKE 2: Kwa hiyo hata wakiachana hakuna atakayeumia.

MWANAMKE 1: Wote wataumia, ... Na huyo Bi Kizito anajidai hivi sasa tu. Punde watu wataanza kumtazama na kumtupia macho. Sasa hivi atapoteza heshima yake bure.

MWANAMKE 3: Hapo umesema kitu. Kila mtu atakudharau.

MWANAMKE 1: Siyo kukudharau tu. Watakutania kwa kutafuta njia za kutaka kukujia, wanaume hawakawii hata hawapotezi hata siku moja. Tayari atakuwa shemeji wa kila mtu. Na haya yameanza kuonekana... (uk. 29-30).

Maongezi haya yanadhihirisha jinsi ambavyo mfumo wa kijamii bado haujabadilika. Na kwa vile haujabadilika wanaume bado wanakuwa na picha mbovu kuhusu mwanamke anayeshi bila ya mume. Anaonekana kama chombo cha starehe na hana thamani. Hivi ndivyo ambavyo tayari baadhi ya wanaume wamekwisha anza kumwanguka Bi Kizito - mwanamke wa kila mtu.

WAHUSIKA

Kizito

Ni kijana ambaye amekwisha oa. Mkewe ni Kurwa, Bi Kizito. Tunakutana naye tokea mwanzoni mwa tamthiliya, wakati huu akiwa bado amelala kitandani hali wenzake wana-kimbia mchakamchaka.

Tokea mwanzoni kabisa tunaonyeshwa kwamba uhusiano kati yake na mkewe si mzuri. Kizito ambaye kabla ya Kuja kijijini alikuwa mjini Dar es Salaam akiuza nyanya na vitunguu vya watu wengine, hivi sasa yu mvivu hataki kwenda shambani. Ingawaje anaonekana kuwa na malalamiko ya kimsingi, lakini wakati mwingine naye pia hafikiri kwa makini:

BI KIZITO: Nimechoka, kila siku niwe wa mwisho kutoka shambani kwa sababu ya kukulimia wewe. Kazi yako kusogeza domo tu wakati wa kula. Unajua chakula hiki kinakopatikana? Hushangai kwa nini nyumba yetu hupata chakula kidogo kuliko zingine?...

KIZITO: Wanakuibia. Kama tunagawana sawa kwa nini ulalamike kuwa unapunjwa? Sasa usawa huo uko wapi! (uk. 2-3).

Kizito anashindwa kuelewa ya kwamba kupata kwao chakula kipungufu kunatokana na yeye kutokushiriki pamoja na mke wake katika shughuli za shamba. Watu wengine wanashirikiana mume na mke; na hivyo basi katika nyumba moja kunakuwa na hisa mbili.

Mawazo haya yanapingana na malalamiko yake:

...tunadanganywa kila siku, tutakaa mpaka lini! Niambie Riziki, wewe unajidai kuelewa sana siasa yetu ya ujamaa. Mambo mangapi yanafanyika humu ambayo siyo ya kijamaa... (uk. 6).

na:

... Kwa nini wao wenyewe wasije kulima! Nani asiyetaka kukaa ofisini! Kama wanataka usawa, wote tulime na wote tukae ofisini. Kupewa cheo cha kuwa mwenyekiti siyo dhamana ya kuto-kufanya kazi... (uk. 6).

Inawezekana ya kwamba Kizito, katika masuala mengine amepiga mno chuku, lakini, hata hivyo, ukweli uko palepale ya kwamba ana malalamiko ya kimsingi. Kijiji kimekubaliana kwamba wakati wa kulima watu wote hawana budi kushiriki, lakini watu wengine hawafanyi hivyo eti kwa sababu tu wao wamepewa nyadhifa.

Kizito anapoangaliwa akilalamika kuhusu viongozi anaonyesha kuwa mtu mwelewaji kuliko vile ambavyo anafanywa aonekane wakati anapoongea na mkewe kuhusu kupata chakula kipungufu. Inaelekea kuwa mwandishi hakuwa mwangalifu katika kumjenga mhusika wake. Yeye amemchukua mhusika na kumpakia maneno, badala ya kumjenga mhusika, naye akajipa maneno yake mwenyewe.

Kizito ni mtu mbishi ambaye hayuko tayari kusikiliza maoni ya wenzake. Analoshikilia yeye amelishikilia, na wala hataki kuyafikiria mawazo anayopewa na wenzake. Ham-sikilizi mkewe anapomshauri wala rafiki yake, Riziki, pamoja na watu wengine. Hata watu wanapomshauri kwa mema, yeye anakuwa na wasiwasi nao.

Kwa mawazo ya Kizito mwanamke ni chombo cha kutumiwa na mwanamume, na kwamba yuko chini ya mamlaka yake kwa ajili ya mahari ambayo ameyatoa kumwolea. Mahari haya yanamfunga mke kwa mumewe. Ndiyo maana Kizito anamlazimisha mke wake ampe chakula, na kumtaka waondoke wote wakati anapofukuzwa. Kwa vile mwanamke ameolewa kwa mahari na

yuko chini ya mamlaka ya mume wake, hana budi kumfuata mumewe popote pale aendapo, kama vile ambavyo Bi Kizito amemfuata Kizito alipotoka mjini kwenda kijijini.

Kutokana na hali hii ya mwanamke kuwa katika ubawa wa mwanamume ndiyo maana Kizito anaona si haki kuondoka peke yake na kumwacha mke wake nyuma. Hivyo basi anadai kuondoka pamoja na Kurwa. Hakubali kuondoka peke yake hadi anapoondolewa kwa nguvu kutoka kijijini.

Kurwa (Bi Kizito)

Mke wa Kizito. Alikuwa na mumewe mjini Dar es Salaam, na wakahamia pamoja kijijini. Tunakutana naye tokea mwanzoni akizozana na Kizito ambaye hataki kufanya kazi. Uvivu wa mumewe umemchosha na kusemwa kwake kunamsonga roho. Watu wanapomsema mumewe yeye anaumia; na anamtaka mumewe aende shambani.

Bi Kizito anafanya kazi peke yake shambani; bila ya mumewe; na anajitahidi hata kumlimia. Ndiyo maana kila siku anakuwa mtu wa mwisho kuondoka shambani.

Mwanamke huyu mchapakazi ndiye anayeikimu familia kimaisha. Uwezo huu unambadilisha na kumfanya ajione tofauti na alivyokuwa hapo mwanzoni kabla ya kuja kijijini. Hivi sasa anajiona kuwa mwanamke huru. Hivyo basi yuko huru kufuatana na mumewe au kutokufuatana naye.

Kurwa ni ishara ya mwanamke mpya anayetokana na mfumo mpya wa uchumi. Kutokana na mfumo mpya wa uzalishaji mali wa kijamaa hata mwanamke naye pia anakomboka kutokana na minyororo inayomfunga. Mfumo huu ambao umejengeka katika misingi ya usawa na haki unamletea mwanamke usawa na uwezo wa kujikimu - vitu ambavyo vinasaidia katika kumfanya awe huru.

Lakini mwanamke huyu mpya amebanwa katika njia za maendeleo kwani mabadiliko halisi bado hayajatokea. Hivyo basi hana budi kupambana na kani za kijamii. Kutokana na kutokukamilika kwa mabadiliko katika mfumo wa kiuchumi na kijamii jamii haimpi mwanamke uhuru kamili, na inamtazama kwa jicho ovu mwanamke ambaye hana mume. Na hata Bi Kizito mwenyewe pia anajiona kama yuko kwenye njia panda, kutokana na hizi kani za jamii ambazo zimesababishwa na kutokukamilika kwa mabadiliko.

Mwenyekiti

Mnene mwenye kitambi. Kiwakilishi cha uongozi mbaya kijijini.

Tunapokutana naye kwa mara ya kwanza tu tunapata picha kuhusu uhusiano wake na wanakijiji. Wakati Riziki anapoendelea kusalimiana na wanakijiji kunatokea jambo ambalo linatudhihirishia maoni ya wanakijiji kuhusu mwenyekiti wao: "Wakati huu kiti alichokalia Mwenyekiti kinateguka na watu wengine wanacheka na baadhi wanasikitika" (uk. 33). Kucheka huku kunakofanywa na wanakijiji kunaonyesha mkabala hasi walio nao wanakijiji dhidi ya Mwenyekiti.

Ni mtu mwenye kujiamini kusikokuwa na msingi. Katika mjadala unaofanyika hasiti kutumia lugha isiyokuwa na heshima, lakini wanakijiji wengine wanapotumia lugha ya aina hiyohiyo kutoa mawazo ambayo hayakubaliani na yake anaona amevunjiwa heshima; lakini yeye haoni amewavunjia watu heshima kwa kutumia lugha aliyoitumia. Ndiyo kusema kuwa, yeye kama kiongozi, anajiona yuko juu ya wanakijiji wengine na hivyo basi anaweza kusema nao kama anavyopenda yeye. Anawafanya watu wengine kama watoto wadogo.

Mwenyekiti hapendi kukosolewa. Anapofanywa hivyo anakasirika. Jambo hili linajitokeza waziwazi kwenye mkutano. Anapokosolewa anadai ya kwamba ameitwa kwenye mkutano ili atukanwe.

Mwenyekiti hafurahi a poelezwa mambo ambayo ni kinyume na mawazo yake. Watu wanaotoa maoni ya namna hiyo wanakashifiwa, ambapo wale wanaotoa mawazo yanayolingana na yake wanaonekana kuwa wana moyo wa kimapinduzi.

Zaidi ya kutopenda kusikia mawazo yasiyooana na mawazo yake, Mwenyekiti pia anatumia vibaya madaraka yake. Katika mkutano anategemea watu wakubaliane naye kwa kila kitu. Wakipingana naye anawakashifu; na hata kutumia vitisho. Anampiga makofi Pinduo na kutaka kumtia ndani mtu mmoja.

Aidha Mwenyekiti anakwenda kinyume na Azimio la Arusha, na maazimio ya kijiji. Ana kuku wengi na mradi wa duka kwa minajili ya kujilimbikizia mali. Bidhaa zilizomo kwenye duka lake ni za kijijini. Hivyo basi anatumia mali ya kijiji kwa manufaa yake ya binafsi.

Mwishoni mwa tamthiliya Mwenyekiti anafukuzwa kijijini.

Mawazo ya jumla kuhusu wahusika

Wapo wahusika wengine ambao wanaweza kujadiliwa, kama vile Riziki na Pinduo, lakini haikuwa nia ya makala haya kuwajadili. Lakini, hata hivyo tunaweza kutoa mawazo ya kupita.

Riziki ni mwanakamati wa Kamati ya Kijiji. Ndiyo kusema kuwa yeye naye pia yu kiongozi. Ingawaje hakuna picha thabiti tunayopewa kuonyesha kwamba yeye yuko upande wa Mwenyekiti, au kama hakubaliani naye, zaidi ya mawazo ya kujitokeza juujuu tu, inaweza kusemwa kwamba, kwa kiasi fulani, yuko upande wa Mwenyekiti (angalia anavyotoa radhi baada ya kiti kutenguka).

Pamoja na juhudi zake za kutaka kuonyesha kwamba ana- uendeŝha vizuri mkutano ni wazi hata hivyo kwamba uongozi wake unalegalega.

Pinduo naye ameshughulikiwa kijujuu mno, kiasi kwamba hatuyaoni malalamiko kupitia yeye, kama vile ambavyo tuna- tegemea. Yeye ndiye mhusika ambaye anapaswa kuifahamu vizuri nadharia ya ujenzi wa ujamaa. Hivyo basi angekuwa katika msatari wa mbele katika kuyaweka wazi malalamiko yaliyopo. Lakini si Pinduo wala si Kizito anafanikiwa kufanya hivyo.

Masuala yaliyojadiliwa katika tamthiliya hii hayaku- endelezwa vizuri. Tamthiliya yenyewe haionyeshi mtiririko mzuri wa ujenzi wa kisa. Masuala haya nayo pia yameathiri uumbaji wa wahusika. Wahusika hawa hawaonekani wakiendelea na kukua bali wanaonekana kuwa wamedumaa. Afadhali kidogo Bi Kizito. Yeye anaonekana kuwa na maisha kuliko wahusika wengine.

MANDHARI

Tamthiliya ya Kijiji Chetu inatendeka katika mazingira ya kijiji. Hiki ni kijiji cha ujamaa. Mwandishi amekisa- wiri hivi:

"... Majengo mazuri yamepigwa bati na kupakwa chokaa. Mitaa yake imepangwa vizuri. Upande wa kaskazini mwa kijiji kuna mashamba kiasi cha upeo wa macho. Kuna mahindi na mihogo iliyostawi sana kwa jumla mazao -ya mahitaji ya mwili na yale ya biashara. Kuna mabanda ya mifugo upande mwingine wa kijiji na majumba ya starehe upande mwingine. Pia liko duka la ushirika. Kwa ufupi ni kijiji kinachoanza kustawi ili kiweze kujitosheleza kwa kujitegemea katika mahitaji ya lazima.

Haya ni mandhari yenye kuonyesha kijiji cha ujamaa ambacho, kwa hakika, kimepiga maendeleo makubwa kiuchumi na kijamii: Maendeleo ya namna hii yanaelekea kuonyesha vilevile maendeleo mazuri katika masuala ya uongozi na mfumo mzima wa kijamii; lakini yanayoonyeshwa mwanzoni siyo

yanayosawiriwa. Migogoro ya ndani haiielekei kusawiri maendeleo ambayo yamepatikana.

Mwandishi ametumia mambo mawili ambayo yamepingana katika kuiendeleza tamthiliya yake. Katika upande mmoja ameionyesha ari na matumaini waliyokuwa nayo wananchi katika ujenzi wa mfumo wa uzalishaji mali wa kijamaa. Katika kutaka kufanya hivi ndiyo akatupa picha ya mpangilio mzuri wa kijiji pamoja na shamba la ushirika. Vilevile akatupa athari za mfumo huu mpya wa uchumi katika mfumo wa kijamii, kama vile kujengwa kwa mwanamke mpya. Mwandishi akashiriki katika kuimba nyimbo ambazo wakati ule zilikuwa zikiimbwa.

Lakini, kwa upande mwingine, mwandishi wa Kijiji Chetu alitaka kuonyesha migogoro ya ndani katika hatua za mwanzo(?) za ujenzi wa ujamaa kutoka kwenye mfumo wa uzalishaji mali ulio nyuma(?) Tanzania.

JINA LA TAMTHILIYA

Si madhumuni ya sehemu hii kujadili kama jina la Kijiji Chetu linasadifu kwa tamthiliya hii au la, bali ni kujaribu kutoa mwangaza wa namna ya kulijadili suala hili kuhusiana na tamthiliya hii.

Jambo mojawapo la kulifikiria ni usuli wa tamthiliya - mazingira ambayo yamezaa Kijiji Chetu. (rejea sehemu ya Usuli). Tamthiliya hii iliandikwa wakati ambapo mwandishi alikuwa akisoma katika Chuo Kikuu cha Dar es Salaam, katika miaka ambayo Azimio la Arusha lilikuwa likijadiliwa sana na kuonekana kama taa ya kuleta maendeleo katika nchi na mkombozi wa mtu mnyonge.

Katika wakati huu waandishi wakawa na mawazo yao kuhusu ujamaa. Ndipo waliposhika kalamu zao na kuandika kuzitangaza ndoto zao. Wakati huo matumaini hayo hayakuwa kama ndoto bali ubashiri wa hali ingekuwa baada ya kupewa mwelekeo.

Ngalimecha Ngahyoma kakijenga Kijiji Chetu cha Ujamaa ambao wote tunapaswa kujivunia. Lakini, je, kuna chochote cha kujivunia katika Kijiji Chetu?

HITIMISHO

Kijiji Chetu ni tamthiliya ambayo inaweza kuibua maswali na majadiliano mengi kuhusu Siasa ya Ujamaa kama ilivyokuwa ikitegemewa itakuwa wakati ule, na kama hali inavyoonekana hivi sasa. Je, ndivyo ilivyo au mwandishi alikuwa na matumaini makubwa kuliko hali ilivyokuja kuonekana hapo baadaye?

Kuna uwiano - wowote ule kati ya vijiji vya ujamaa vya Tanzania na Kijiji Chetu cha Ujamaa? Je, Kurwa wa Kijiji Chetu amekwisha zaliwa katika vijiji vya Tanzania; au amekwisha fikia kiwango gani cha kufinyangwa?

Vyovyote vile viwavyo majadiliano kuhusu masuala ya Kijiji Chetu popote pale yatakapotokea hayana budi kutilia maanani hali ya kisiasa iliyokuwa ikitawala kipindi ambacho tamthiliya hii iliandikwa, na matumaini ambayo wananchi walikuwa nayo katika suala zima la kujenga ujamaa nchini Tanzania.